

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirskastjóri: Kristján Dahl
Ljósmyndari: Kjalmar Lindenskov

Blaðlokk: Randi Jacobsen - Dagny
Joensen - Tórlinn Smith -
Hilmar Jan Hansen -
Justinus Eldesgaard

Útgevandi: P/Í Sosialurinn
Uppseting: P/Í Sosialurinn
Prent: P/Í Pressan 1981

Bústaður: Argjavegi 26
Argjum
Telefon: 11620

Postaður: Postsmoga 76
110 Tórshavn
Telefax: 14720

Føroya Fiskatilvirking og hvat so!

UM stutta tíð fer nýggja sokallaða móðurfelagið Føroya Fiskatilvirking undir virksemini sítt. Nevnd er vald fyrri felagið og stjóri settur. Nú verður so arbeitt við at leggja lunnar undir virksemini hjá nýggja felagnum. Enn er hetta so nýtt, at Føroya fólk veit ikki rættiliga, hvat stovnanin av nýggja felagnum fer at hava við sær. Verður talan um eina risastóra monopolfyrirteku, sum einsamall fer at stýra allari fiskivinnuni ella hvat? Verður talan um eina fyrirteku, sum fer at gagna Føroyum og føroyingum ella hvat?

TAÐ er eingin loyna, at tey eru mong her á landi, sum bera ótta fyrri gongdini, nú tað sýnist sum um at alt vinnuligt virksemini - frá framleiðslu til sølu, verður lagt undir eitt og sama felag. Menn bera av góðum grundum og av ringum royndum - her verður serliga hugsað um monopollíknandi støðuna hjá Føroya Fiskasølu - ótta fyrri, at nýggja móðurfelagið gerst uppafur stóri og enn meira einaráðandi fyrirteku enn Føroya Fiskasøla. Aðrir siga, at vit eru

so smáir í Føroyum, at slíkt mammutfelag er einasta loysnin burtur úr kreppuni bæði so og so. Fyri tað fyrsta er tað umráðandi at hava eina kapitalsterka fyrirteku her á landi, sum fær fiskiðnaðin á fætur aftur eftir saneringina, og harnæst er neyðugt við einum felag, sum kann "hamla" upp við teir stóru úti í stóru verð.

NÚ tað sýnist at vera eingin vegur aftur og at Føroya Fiskatilvirking er komið fyrri at blíva er rætt at spyrja: hvat so! Hvussu fer nýggja felagið at leggja framleiðslu til rættis og hvør verður sölupolitikkurin? Verður tað so, at allar avgerðir skulu takast sentralt og at tann eini og sami stjórn kemur at bestemma tað heila? Verður tað so, at tað verður hann og hansara næstu, sum einsamallir fara at stinga út í kortið bæði framleiðslu- og sölupolitikk? Hvørjar vørur vit skulu framleiða og hvar, og hvønn vit skulu selja vørurnar til?

TAÐ er eingin ivi um, at Føroya Fiskasøla hevur havt stóran týðning fyrri føroyska samfelagið, nú hon hevur sitið á meginpartinum av útlutninginum. Og tað bæði upp á gott og ilt. Tað, sum menn eftir mongu royndirnar hesi sein-

astu 20 árinu eru komnir til, er, at tað er sera avgerandi fyrri initiativið, kreativitetin og endaliga úrlitið, at tey einstøku virkini hava frítt ráðarum, at tey sleppa at virka út frá egnum fortreytum og at tey sjálvi eru við til at mynda og avgera gongdina. Hetta at allar avgerðirnar verða miðsavnaðar og at alt skal avgerast og góðtakast úr erva hevur í stóran mun forkomið virkisfýsningum og áhuganum hjá tí einstaka. Dømi um hetta er tvíhaldanin hjá táverandi leiðsluni á Fiskasøluni um, at alt skuldi útflytast sum rávøra - blokkur. Vit vita, hvussu eistøk virki og einsaklingar hava fingið so harða viðferð frá Fiskasøluni, at tey máttu gevast við at leita nýggjar leiðir. Fer hetta eisini at vera gongdin, nú vit fáa Føroya Fiskatilvirking verður spurt.

FØROYA fólk hevur krav upp á at fáa meira at vita, hvat hendir aftan fyrri leiktjóldini í hesum tíðum. Tað, sum eyðkennir samfelagið í løtuni, er ein áhaldandi og drepanið óvissa við eitt og alt. Tí hevði tað verið upp á sitt pláss, at nýggja nevndin ella leiðslan í Føroya Fiskatilvirking tók blaðið frá muninum og greiddi almenninginum frá, hvussu fiskiðnaðurin - henda

lívæðrin í samfelagnum - fer at verða ríkin komandi. Hvussu mong virki koma í gongd er sjálvandi tann spurningurin, sum flestu okkara ynskja svaraðan. Men hvussu stóran part av vinnulívunum og harvið samfelagnum øllum kemur nýggja móðurfelagið at stýra og umsita, og hvussu fer hetta at verða gjørt? Vónandi fáa vit nakað at vita um hetta skjótt. Og hin spurningurin er: hvør verður munurin á Føroya Fiskasølu og so Føroya Fiskatilvirking og hvussu koma hesar fyrirtekar at virka saman? Er tað so, at Føroya Fiskatilvirking í veruleikanum er ein nýggj Føroya Fiskasøla, sum kemur at hava alla framleiðslu og alla sølu av fiski um hendi?

OG ein spurningur til nýggju endurreisingarnevndina, sum í hesum døgum ferðast landið runt fyrri at kunna seg um støðuna, kundi verið: hvat halda tit um konstruktiónina Føroya Fiskatilvirking. Hvørir verða fyrimunir og hvørir vansarnar við at lata eitt slíkt felag standa fyrri meginpartinum av føroyskari fiskivinnu komandi árin?

Lesarabrøv

Ríkt ert tú landið

Kreppukabarettir, Kredittkabarettir, Jazzfestivalar, framsýningar, tónleikagávur, Náttúrucaféir, matstovur, ølklubbar. Mentan. Herligt. Onkur stevningin nú og tá. Undirhald nú samfelagið liggur í skeljasori. Soleiðis skal tað eisini vera, annars er tað ikki til at halda út.

Summarið, ið ongantíð kom, fer nú, sambært almanakkanum, aftur við bordinum. Vit brynja okkum nú til ein stormandi vátan og kaldan vetur. Eitt heyst við havhestaungum, seyðarhøvdaveitslum, ræstikjøveitslum við einum, sum tradítiónin býður, lítum afturvið. Nú eru rúsurar við lógávu settar á stovn á passandi støðum. Og tað var júst hetta, ætlanin var at nema við.

Rúsdrekka. Hesin bannaði drykkur, ið hóast alt nú er lóg-gildaður. Gandadrykkurin, ið hoyrir føroysku mentanini til. Í fegniskvæðum, og veitsluhaldi. Onkur kallar tað ein hjartastyrk. So ella so, av heidnum og kristnum, verður hetta eiturbland stoytt niður í vælindini fyrri síðani at ferðast út í hvønn krók og doyva gráu heilavindingarnar; at káma gerandisdagin eina løtu. At lætta sinnið og syngja. At ríka lótar á fold, ið annars ongantíð komu hjá mongum. At elva skaða og sorg. Vit sleppa ikki undan hesum lógi. Latid okkum tí fáa sum frægast burturúr.

Vit eru eitt tolið og viðbeirligt fólkaslag. Vit lata okkara fólkavald lóggeva okkum til

eina niðurgerandi eyðmýkjandi stóðu, ið byggir á hykl og dupultmoral.

Tey, ið vanligu ganga undan við forboðum fyrri brúki av rúsdrekka, nevniliga limir í ávisum trúðarsamkomum, eru tey dugnaligastu at borðreiða við hesum lókkandi lógi. Tókk fá tey fyrri tað. Tí tað er teimum at takka fyrri, at tað hóast alt verður gjørt og stýrt professionelt.

Í síni títu fingur føroysku blóðini forboð fyrri at lýsa við onkrum virkinsnavnum við telefonnummari. Hetta kundi føra til meirnytslu av rúsdrekka. Okkurt blaðið kundi tó troysta seg við at nakað av inn-tøku fekt fyrri lýsingar frá Miklagarði í SMS. Men snildi handilsmanntu hevur ført til, at vit nú fáa danskt lýsingablað inn í hvørt heim í Føroyum við lítuførum rúsdrekka lýsingum. Lýsingar við óðrum leskiligum vini og óðrum góðvörum av tí slagnum, ið bert við eini yvirprenting: »Føres ikke«, sum í summum førum bert sæst við sjóneyku.

Henda lobbyisma er væl-virkandi. Lóglig? Høvdur tað nakran týðning í dagsins samfelag, ið nærkast anarki?

Meinigi maðurin, ið nú ikki hevur ráð at keypa sær ein dróttur, verður nú argaður við vakrastu lýsingum. Æh, bæh bussemand!

Nei, hin gamli! Ger so væl at stilla teg í bíðirøðina. So kann Dronning Dagmar lata tær eitt sindur upp í svartaposa. Far nú

vælsignaður ikki og drekk brennivín, men kom skjótt aftur. Minst til, hetta snýr seg eisini um arbeidsplass.

Eftirhondini eru fleiri føroysk vertshús í Danmark. Vit eru partur av danska kongsríkinum. Størsti parturin av okkara ungdom er í Danmark. Skjótt er meginparturin av okkara fólk í bestu árum eisini á flatlondum. Øll hava samband við Danmørkina. Øll ferðast, um tey hava møguleikar, til Danmarkar. Danir gjalda gildið. Vit, sum eftir eru, hava, um ikki við bert dyrka tað røt-føroyska, lívað eftir danskum mýnstri. Men at tillaga okkum danskum viðurskiftum tá um-ræður drykkisidrið? Danir? Vit hyggja burtur. Hvat er tað fyrri ein rasa?

Av einhvørjari orsök skulu vit partout halda okkum til norskam lívið.

Hóast avgjørð meirilutur av føroyingum hevur samband og tilknýti til Danmarkar, er eitt-hvørt, ið ger, at summir ráðandi politikarar og tann dominerandi parturin av fjølmiðla-fólkunum, fyrri alt í verðini munu tekjast norskum livimýstri. Soleiðis eisini við rúsdrekka mentanini. Well. Ístaðin fyrri at vit kunnu keypa okkum rúсандi lóg av tí slagi vit hava hug til og fyrri yvirkomiligar prísir, skulu vit eftir norskum mýnstri tvingast til at keypa tað, ið onkur almennur pamparir keypir heim, fyrri okurs-prísir. (Eitt uppskot til Rúsunu í Havn er at byta kikkar út við

høvuðsdyrmar, so fólk kunnu brúka tíðina til at kanna sløg og prísir, meðan tey standa í bíðirøð. Soleiðis kann sleppast undan at fólk, ið standa longur afturi í bíðirøðini, illneitast inn á tey, sum lóksins eru sloppin framat skivuni og hava tann markleysa frekleika at spyrja eitt sindur um vørna, ið tey skulu gjalda óhoyrdar prísir fyrri). Hygg eysturoyingar! Náh, men hatta við sjálvteku verður helst steðgað fyrsta dag-in.

Sambært álitandi keldum ber nú til at framleiða brennivín, av eini sámuligari góðsku heima í kjallaranum. Tað frættist, at fyrri uml. kr. 1.000,- í rávøru, kann framleiðast ein nøgd, ið hevði kostað uml. kr. 25.000,- í almennu rúsun. Og, sigst eisini, tað hevur »svarta« onki uppá seg at gera.

Hvør er so ótrúliga naivur at halda, at ein inngróvin síður, sum hesin at drekka brennivín, kann tølást av nøkrum egg-sjúkum taburethittarum, ið vilja tekjast so nógvum bleytum veljarum sum gjørligt?

Marita gjørdi eina roynd at steðga lógloysinum. Royn nú at taka síðsta takid við. Altemativið er totalforboð.

Litisvert at tosa um nú fjúsið fýsír á Balkan? Kanska. Men lokalmálini skulu eisini loysast. Hin sorgarleikin hava vit tíverri onga ávirkan á.

Ein tolin borgari í bíðirøðini

Internasjonalar sprogreinsningsheltir

Nú setursmenn teir eru í trongum skóm, tí aðrir vilja hava eina revolusjón. Teir skulu hava innflótilsi í sprogið, ætla at manøvrera tað grammatiska tokið.

Heltimar hava eitt sikkurt yvirblikk, hvussu man førir ein sprogpoltiikk. Vit skulu øll snakka internasjonalt, sláa okkum leys, kulturelt og verbalt.

– Men sig hvørjir eru teir fomuftigu menn? Jú, teir eru, millum aðrar, slíkir menn sum n.

Foruttan at vísa sprognum hensyn, so sleppa vit aftur at kikka í fjernsyn. Hoyra radiospikaran Skel interjúva, um sydøstligar kúlingar, sum oyggjamar trúá.

Teir frelsandi einglar, sum vilja bestemma, forsøkja tey føroysku nøvn burturklemma. Janus og Hanus verða koyrdir í ein sekk, út á lossiplássid og smitaðir vekk.

– Men sig hvørjir eru teir forstandigu menn? Jú, millum teirra finnur tú slíkar menn sum n.

Øll tey nøvn vit tá kalla okkara baby, skal tað vera Trofast, ella kanska heldur Lady. Um hundrað ár vit prála um Føroya størsta son, ein dyktigan lógmann, hann Jackin í Lon.

Oh tann sprogliga fríheit, sum vit høvdu fingið, slógu vit við revolusjonerunum fylgi. Tá kundu vit lagt okkum sikkurt og drøymt, at tað internasjonala um Føroyar hevði floymt.

– Men sig hvørjir eru hesir prektigu menn? Jú, fjaldir millum teirra har eru menn sum n.

Sjúrður Gullbein